

HOSE
OVEHERO

Izmisli
ljubav
za mene

Sa španskog prevela
Milica Cvetković

■ Laguna ■

Naslov originala

José Ovejero

LA INVENCIÓN DEL AMOR

Copyright © 2013, José Ovejero

Translation Copyright © 2014 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Izmisli
ljubav
za mene

Evo penjem se uz stepenice, izlazim na terasu i osećam suv vazduh zore koji mi s lica briše pospanost od alkohola i sitnih sati. Slepim miš leti levo-desno nad glavama mojih prijatelja, kao da ih s visine zabrinuto proverava, pa nestaje u senkama. Noć je u Madridu, na mojoj terasi, pijemo, u trenutku koji mi se sviđa jer ljudi razgovaraju bez mnogo zdravog razuma – jer su svi veseliji ili tužniji nego što to danju sebi dozvoljavaju, a ne postaju nasilni niti brznu u plač ili zapevaju. Noć se (bolje rečeno jutro, jer se tamo na nebu pojavio ružičast rub, na drugoj strani Madrida, još dalje od stanice Atoča, od Valjekasa, od paralelopipeda poređanih nad onim što, odavde, liči na obod grada) usporila, kao i naši jezici, kao naši kapci, svi donekle umrtvljeni pokreti, Franova šaka kojom poravnava kosu dok govori: „Ne znam, brate, ne znam“, verovatno zato što je već i zaboravio o čemu pričaju, pa mu je ostala samo tegoba što se razvlači iz dana u dan i promiče mu u svakoj šali i ponekad, kad postane setan,

predstavlja je kao svetski bol, a ne borbu za sebe, za vlastite izgubljene iluzije, kojih nema već neko vreme.

„Ne, samo ne opet.“ Havijer baca salvet na sto, odgurne stolicu i telo unazad, pravi pokret kao da će ustati, ali čeka jer ga Franova razglabanja istovremeno nerviraju i omogućavaju mu da odgovori vlastitim gnevom. A njegov gnev, za razliku od Franovog, nije uperen protiv sveta, već protiv pojedinaca, protiv svakog živog ko čini taj svet. Stoga, dok Fran svoj gnev izražava polako, bez prenemaganja, skoro ga okrećući k sebi samom, jer svet nije tu da bi ga dočekao, Havijer, koji svoje nespokoјstvo proživljava kao ličnu uvredu, izražava ga frkćući, vređa, napada protivnika; za njega je svaka rasprava boksterski meč. „Ne opet, već sve znamo.“

„Ma sve je to sranje, čist kapitalizam. Imamo kralja fašistu, fašističku vladu...“

„Ovako ne može da se razgovara. Kad počneš s tim glupostima, bolje da se ne pecam.“

„Ekonomija nam je fašistička.“

„I to kažeš ti, koji radiš za *Santandersku banku*. Pogledaj se.“

„Upravo tako, poznajem sistem iznutra. Svi su kriminalci.“

„Onda idi, niko ne tera da radiš za *Santander*.“

„Baš...“

„I samo mi ne dolazi s gimnazijom svoje dece ili fakultetom. Jer to slušam otkad te poznajem. Živela

revolucija, ali privatna gimnazija za klince, i engleski u Londonu i master u...

„Engleski u Njujorku, više vole prestonicu imperije. Deca mi znaju šta hoće.“

„Dobro, u Njujorku. Još bolje. Idi u pičku materinu. A kad budeš imao nešto suvislo da kažeš, onda se vrati.“

Fran je s kiselim osmehom zavirio u dno čaše. Šta bi radio da napusti posao u banci? Kakvu bi strategiju primenio da nastavi da bude pasivno nesrećan?

Raduju me naše jalove diskusije, ono zadovoljstvo u ponavljanju koje nas podseća na to ko smo. Ne razgovaramo da bismo došli do nekog zaključka, već da bismo slušali kako drugi pobija neku našu tvrdnju, da bismo znali da s njim možemo računati, da nas neće ostaviti same s našim protivrečnostima.

Prešli smo četrdesetu, svi šestoro, već stigli do padaanja, do razbijanja s visine, ako je neko i dosegao visinu, stigli do mogućnosti, do obećanja promene. Kad bolje pogledaš, četrdeset i nije mnogo; ponekad čak dignemo glavu i zapitamo se: „Zašto da ne, još imam vremena“, pa onjušimo kao tetrebi trag među žbunjem koje raste po napuštenim putevima, jer smo te iste putanje prošli pre više godina ne usuđujući se da skrenemo. A pošto osmotrimo tu mogućnost, nastavljamo da mirno razmatramo život, ni mnogo srećni ni mnogo nesrećni: umereno zadovoljni, preživamo svoje snove.

Četrdesete su proklete godine, ni mladost, kako se pretpostavlja, još manje starost. U mladosti osećaš

kreativan gnev koji te ne vezuje za stolicu ni za sećanje na navodno bolja vremena, pa čak i strah koji osećaš predstavlja gorivo što te održava u životu, tera te da tražiš vrata za izlaz ili ulaz, i ako se deprimiraš, smatraš da nisi ti odgovoran za nepravdu kakva je svet: kad si mlad, uvek su drugi krivi. Dok jedan starac ima vremena da ide i nalazi krivice ili ih preuzima, da se uskladi sa svojim ograničenjima... Sad, samo što sam to pomislio, Havijer je uvredio Frana zato što ono što priča nema smisla, a od Havijera nema nikog ubeđenijeg u smisao svega, pa mu prebaci da je tako radikalan jer onda ne mora da reaguje: „Kad je već sve sranje, što bi ti mrdnuo prstom?“, kaže mu i digne prst. Poželim da ih sve zagrlim, da ih utešim, da ih volim što su se sastali tako izgubljeni. U ovo vreme su se svetla obližnjih zgrada već pogasila, a i na zvoniku Svetog Kajetana, pa je jedina svetlost u blizini ona što se širi s moje terase: sad smo splav *Meduza* u mračnom okeanu svog pijanstva.

Priđem s leđa Alisiji. Ona nema običaj da učestvuje u raspravama osim da kaže kako je podsećamo na njenu porodicu i kao da su, bez obzira na vreme koje protekne, zapeli u istoj bici. Mnogo puši, gricka zanoktice, ponekad cokće jezikom. To je žena koja uvek izgleda kao da se sprema nekud da pođe, kao da je čekaju na nekom drugom mestu, gde bi se zaista osećala bolje. Ali obično ostaje poslednja, crpi noć, društvo, zvuke naših

glasova. Spustim joj ruku na rame i sagnem se da bih joj šapnuo na uho: „Ostaćeš noćas?“ A ona, ne okrećući se i podignute čaše kao da će nazdraviti, glasno odgovori: „Ni luda.“

Šteta. Voleo bih da Alisija ostane noćas, zagrljena sa mnom na ogradi terase što nam, kao pozorišna loža, dozvoljava da se nagnemo nad prizorom koji se pruža kako bismo u njemu projektovali vlastite fantazije. Oduvek sam voleo da živim u potkrovlju i na mansardi jer se s njihovih prozora ili terasa vidi svet koji ti, iako mu ne pripadaš, dozvoljava da uživaš u njemu. Nije potrebno da ga čuvaš, niko ti ne traži da popraviš crep ili da okrećeš antenu. Tamo je da ga gledaš, i kad se nadviješ nad taj široki prostor, osetiš se kao zemljoposjednik što nedeljom odlazi u polje, pa puši i osvrće se po posedu koji ne mora da navodnjava, obrađuje ni žanje.

Osim toga, uvek su mi se dopadale žene koje mi dozvole da uživam u njihovom društvu bez obaveze da se uporno i ponekad uzaludno trudim a da mi one nisu zahvalne, što katkad iziskuje duži suživot, vezu što bi trebalo da se grana i napreduje, ali koju treba nužno navodnjavati i s mukom obrađivati, a čija žetva može biti iscrpljujuća iako bogata. Ja sam od onih muškaraca za koje žene kažu da se plaše obavezivanja. Ne kažem da nisam osetio strah, zdravu reakciju svakog živog bića pred opasnošću. Strah nas štiti i spasava. Oni što nemaju straha glupo izumiru. Hrabrost je hvaljena kad se onaj koji je poseduje žrtvuje za nas. Međutim,

ja nemam nadahnuća za mučenika ni za junaka. Meni se jedino sviđa da gledam gradove odgore i da grlim žene koje ne izgovaraju reč zauvek. Ili one što to učine jedanput pa se pokaju: mnogo mi se dopadaju udate žene.

Alisija sedi tamo, glave lagano nagnute, smeši se, ne znam da li onome što čuje ili nečemu čega se setila, veoma brzo mrda kažiprstom, u drugoj ruci drži piće. Zatim taj prst rasejano liže. Prizor kao s početka pornića; ona i ne primećuje da je gledam. A sad se otvoreno smeje nečem što je rečeno za stolom, što ja nisam čuo, a govori Havijerova žena, jedina koja u ovo doba izgleda očuvane energije, duha, a ne bi me čudilo da predloži, kao što je umela, poslednje piće u nekom lokalnu koji radi bez prestanka. Poslednje piće, ta potreba da se još malko produži delić odloženog vremena u kome zaboravljamo lične obaveze i nedaće, zato što, za sve godine koliko se poznajemo, kad jedno pita drugo „kako si?“, uporno odgovaramo „dobro“.

Već je kasno. Već je rano. Fran ustane, okreće se oko sebe laganim pokretima, uzima paklu cigareta iz džepa košulje, razmatra unutrašnjost kao neko ko konstatuje neku široko poznatu tragediju, zgnječi je i vrati u džep. „Hajde da krenemo“, kaže, pretvarajući velikom

veštinom neodlučnost u sintaksu, pa se konsultuje sa ženom gledajući je preko naočara. Havijerova žena se uspravi i zaštitničkim pokretom ga uzme za ruku; obično je srdačna prema njemu, kao da bi da ga uteši zbog Havijerovih napada ili zato što zna da su Franu potrebne Havijerove uvrede kao kazna, kao iskupljenje što vodi nedosledan život, pa ga mazi i pazi kao što bi radila s ranjenom životinjom.

Zagrljaji, nešto duži nego pri dolasku, kad su još pokreti bili brzi i rečenice lake; Alisijin zagrljaj isto dugačak, dva poljupca koja mi neprecizno zadržava na obrazima, što ne znači ništa, to zaustavljanje bez obećanja, one grudi što se približe neseksualno, bezosećajno.

Za koji tren neću se sećati ko je poslednji izašao ni koje reči smo razmenili. Mozak mi je od pamuka. Htedoh reći od krpe za pod, ali to bi bila preoštra slika; a meni je dobro. Osećam se dobro. Penjem se na terasu, sad praznu, izuzetno tihu, kao da s odlaskom prijatelja nije nestalo samo njihovih glasova već kao da su upijeni i ostali zvuci, kao da je praznina koju nose na leđima usisala čvrstinu stvari. Posrnem bez utiska da sam sasvim pijan. Čaše, tanjiri, boce, pepeljare, zgužvani salveti, ostaci kozica i hleba, kožice iznutrica, ostaci što sad izgledaju jadno, staro i najavljuju buđenje s mamurlukom i rđavim ukusom u ustima. Naslonim se na ogradu i skrenem pogled na jug grada, na drugu obalu reke, tamo gde se u bleđoj svetlosti svitanja naziru zgrade i početak močvare.

Zvoni mi fiksni telefon. Više me niko ne zove na fiksni. Rešim da ne obraćam pažnju, ali je neobraćanje pažnje gnjavaža jer se u tom trenutku jutro, umesto da se najavi, rasprši u narandžastoj eksploziji što razgoreva oblake kao da su zapaljene zavese u pozorištu. A poziv mi ne dâ da ostanem zamišljen sa onim zadovoljnim osmehom na usnama, koji pretpostavljam da bi se spolja mogao učiniti pomalo tupav, ali što je tek izraz spokoja: s ove terase mogu da vidim Madrid od Brda Anđela s jedne strane do planine Gvadarame s druge, Valjekasa na istoku, samo na severoistoku zaklonjenim visokim zgradama, i mogu da vidim različite kose površine krova što danju, kad sunce okomito pada, podsećaju donekle na Sezanovu sliku, pa i tornjeve i zvonike, antene i ovo svitanje što samo, da bi bilo dosledno samo sebi, može dostići vrhunac uz posebno rečitu, gromoglasnu najavu Jehove, Zeusa ili nekog drugog božanstva.

Međutim, telefon zvoni. Uporno, u razmacima ne većim od minuta, razbijajući trenutak, oduzimajući oštrinu slici. Ne gledam je više kao pre, zadovoljno, smireno, skoro dirnuto, već napeto, iščekujući sledeće zvono, prodorno zvrndanje iz nekog drugog vremena, ono što je bilo unapred namešteno na aparatu i što nisam imao strpljenja da promenim u neku prijatniju melodiju.

Sidem da potražim telefon. Neko od prijatelja mora da je zaboravio nešto, tašnu ili možda ključeve od kola, pa se sad vraća da uzme šta god to bilo, pa će sesti na tren i popiti poslednju čašu burbona, ili je možda Alisija,

koja se predomisli pa dolazi da podeli sa mnom krevet i da me oslobodi ove hladnoće izazvane jutarnjom rosom. Nisam baš raspoložen za seks u ovo doba i sa sunderastom glavom, ali mi se sviđa zamisao da spavam zagrljen s njom, možda s licem naslonjenim na njen vrat i šakama usidrenim na njenom golom stomaku. Opet se penjem bez žurbe stepenicama, s bežičnim telefonom u ruci, ubeđen da će prestati da zvoni pre nego što stignem na terasu pa neću morati da odgovorim. Tako i jeste, ali posle kratke pauze, ponovo se začuje zvono, koje tamo gore, na otvorenom, u opštoj tišini svitanja, zvoni još oštrije i neprikladnije.

„Da.“

„Samuele?“

„Da, ja sam.“

„Ovde Luis.“

Nastaje tišina, koja mi daje vremena da se preslišam kako nije niko od prijatelja, pa mi mozgom mine uzbuna, kao kad čuješ policijsku sirenu ili onu hitne pomoći da se približava usred noći, a ti shvatiš da bi to mogla biti iznenadna najava da će za koji tren poredak stvari da se promeni. Pre je sve bilo kao i uvek, spojeno sa skromnom monotonijom dana kad je svaki doručak isti i kad čovek leže a nije mu se dogodilo ništa vredno pažnje, ali poziv nepoznatog u pet ili šest ujutro može najaviti samo značajnu promenu, preobražaj koji će možda dovesti do toga da sve što je bilo više ne bude tako, i da će se knjiga koju čitamo najednom pretvoriti

u sasvim drugačiju priču od one koju smo očekivali. Još želim da verujem da neće, da je lažna uzbuna, ne prepoznajem broj koji se pojavio na ekranu a ne poznajem ni glas, nemam ni bliskih prijatelja koji se zovu Luis, a nema ni smisla ova dugačka tišina pre i posle jecaja, ni duvanja nosa, nekog čija mi nesreća neće postati znana jer će se uskoro ispostaviti da je pogrešan broj i taj čovek će se izviniti, prekinuti vezu i birati drugi broj da obavi razgovor koji ja neću čuti.

„Šta je bilo?“

„Žao mi je, mnogo mi je žao, Samuele.“

„Čini mi se da ste pogrešili“, kažem, ali nisam sasvim ubeđen jer primećujem da me zove po imenu.

„Klara. Večeras. Pre malo vremena. Jebiga, ne znaš kako mi je žao.“

„Klara“, ponovim pa prekopam po pamćenju i mislim kako ne želim da odmah prekine. Biće mi potrebno da pre odlaska na spavanje čujem ovu priču koja nije moja upravo kao da je moja, isto kao što čitamo roman da dodamo priče svom životu, priče koje uprkos dramatičnosti postanu bezazlene, mislimo, zato što ne mogu uistinu da nas pogode. Želim da saznam ko je Klara i šta je uradila, kakav me odnos s njom veže i što bih žalio.

„Nikad se nismo upoznali, ali Klara mi je mnogo puta pričala o tebi. Mnogo. Jebiga. A vidi sad.“

„Da, Klara. Pa?“

„Putujući za Madrid, na drumu iz Korunje, kako bi izbegla pešaka, kome se ništa strašno nije desilo, svet

je lud, da prelazi drum iz Korunje, a ona je htela da ga izbegne, izgubila je kontrolu.“

„Je li joj dobro?“

„Ma kažem ti, poginula je. Mrtva je. Kakvo sranje. Neverovatno mi je. Klara mrtva.“

Sad smo se obojica učutali. Ne znam je li moj sago-vornik utihnuo zato što se rasplakao ili zato što se bori da zadrži suze, ali ne čuju se ni jecaji ni isprekidano disanje. Na nebu se vrtoglavo jure dve čiope. Zanima me jesu li ta jurcanja igra, suparništvo ili udvaranje. Šta će se dogoditi ako progonitelj stigne progonjenog? Samo što se to, izgleda, nikad ne dogodi. Kao po nepisanom životnom pravilu čiope nikad ne stignu jedna drugu, iako je ponekad druga brža od prve: zec koliko god da trči, ne prestigne kornjaču.

„Tu si?“

Ispuštam potvrđan zvuk dok okrećem glavu za onim dvema prvim jutarnjim čiopama, čije napredovanje pratim uz laganu nelagodu u stomaku.

„Pretpostavljam da nećeš ići, ali bar da znaš da je kremacija prekосуtra, u jedanaest.“

„U subotu.“

„Da... u subotu. Možeš li da zapišeš? Daću ti adresu pogrebnog preduzeća.“

„Reci mi“, kažem i pamtim adresu.

„Ne verujem da ću ići. Ni ja ne poznajem skoro nikog, dobro, trebalo je da ti kažem u kom sam odnosu bio s

njom, vrlo dalekom iako smo ponekad pričali telefonom, nešto manje u posljednje vreme...”

„Ali maločas si plakao.“

„Naravno, ili nije naravno, ali jebiga, imala je trideset godina i mnogo sam je voleo. A osim toga za tebe, za vas dvoje, verujem da će...”

„Ne znam šta da kažem.“

„Mogu da mislim. Šta reći u ovakvoj situaciji. Osim da je trebalo da zgazi tog skota. Trebalo je da mu pređe preko lobanje i da mu spljeska mozak. Zar ne?“

„Zaista ne znam.“

„Dobro, samo sam hteo da ti javim i pretpostavio sam da niko drugi... Bilo kako bilo, pozovi me kad budeš hteo. Znam da se nikad nismo videli, ali svedjedno dođi kod mene da razgovaramo ili da dunemo džoint. Ili da saznamo gde živi taj kreten pa mu bar razbijemo glavu.“

„Koji kreten?“

„Pa onaj što je prelazio drum. De, bila je to samo zamisao. Šalim se, dobro, ne šalim se, to iz mene govori gnev. Ipak mi je žao, zaista mi je žao. Reći ćeš ženi?“

„Ženi?“

„Izvini, pričam gluposti. Imaš moj telefon na ekranu, je l' da? Pozovi me, ozbiljno. Pričaćemo. Mnogo mi je žao. Jebiga, neverovatno, i tako iznenada.“

Spustim telefon na sto, među prljave čaše i tanjire. Nebo se promenilo za samo nekoliko minuta. Sad je samo okvir slabih žiški skrivenih olujnim pepeljastim oblacima. Ponovo pokušavam da se setim, da pogledam

izložbu lica koja su mi nestala iz života: drugarica odvajkada, koja se prvo preselila iz grada, pa zatim i iz zemlje; ona što se udala za čoveka kog nisam podnosio; ona što se glupo naljutila na mene zbog jednog prostog nedolaska na sastanak pa više nije progovorila sa mnom. Pročešljam lica i imena prijateljica i ljubavnica, taj album već malo požutelih fotografija zbog kog se osećam starije nego što jesam. Tražim i istrgnute stranice, one na kojima sam siguran da je neka slika koju sam zaboravio; imao sam i drugih žena, epizoda koje nisu ostavile traga ni ožiljka, kratkih avantura ili prijateljstava, kako se koja zvala, kakav joj je bio glas, kakav joj je bio osmeh? Međutim, iako se prepuštam zabavi rekonstruisanja ljubavne istorije, tu nesređenu slagalicu sastavljenu od komadića koji se ne uklapaju, znam da je napor beskoristan: ubeđen sam da nikad nisam poznavao nikakvu Klaru.

Ima ljudi koji ne podnose ponedjeljak. Ja mrzim petak. Posao mi nije neprijatan, barem ne toliko da bih tražio drugi. Ali uvek kad dođe petak, imam utisak da sam se dovoljno naradio, da sam posvetio više vremena nego što se s pravom može tražiti od mene. Često se desi da se upravo tog dana nakupe neodložni poslovi, pa u kancelariji moram da ostanem duže, čak i posle osam, što je uobičajeni kraj radnog vremena.

Danas je petak i kad petkom prvo nađeš na pisaćem stolu sekretaričinu poruku u kojoj te moli da čim stigneš odeš kod Hose-Manuela, možeš biti siguran da će to biti naporan dan. Nešto hitno što je stiglo u poslednji čas, neka greška koju treba ispraviti, neka reklamacija koja ne može da čeka do ponedeljka.

Kucam zglavcima prstiju na Hose-Manuelova vrata i ulazim ne čekajući da me pozove. On stoji pred vratima prekrštenih ruku kao da me već neko vreme čeka u tom nestrpljivom stavu.

„Jesi li ti lud?“

„Dobar dan, i meni je drago što te vidim.“

„Ne zamajavaj me, Samuele.“

Hose-Manuel je nesposoban da izgovara psovke pa umesto njih koristi ovakve reči što liče na psovke, ali to nisu: ogaditi, grom i pakao, boga ti, zamajavati, dovraga, rečnik koji u ustima nekog rođenog na južnom obodu Madrida jedino jamči za napor da se prikrije poreklo i izvorni društveni sloj. Iz naprezanja da prikrije ko je, Hose-Manuel bi mogao da završi kao lik iz filma Vudija Alena čije se lice zamuti. Da se ne bojim da ću ga uvrediti – Hose-Manuel se lako vređa – rekao bih mu kako je trebalo da se posveti kriminalu, da pljačka banke ili zlatare; svedoci ne bi mogli da se sete je li plav ili crn, je li imao povijen ili prav nos, krupne ili sitne oči. Ne bi ga prepoznali nekoliko dana kasnije niti bi bili od pomoći da se napravi njegov foto-robot.

„Šta se dogodilo? Jesam li nešto zabrljao? Hajde, mani se tog lica strogog ispovednika i reci šta ima.“

„Ima šta ima. Ono što ne treba da ima, osim ako ne nastaviš da bacaš novac kroz prozor. Ovo je drugi put. Šta ti je?“

„Poslednji predračun?“

„Nego šta. Nisi koristio aktuelne cene, ni slavinâ ni baterijâ; za pločice jesi, kakva sreća. Ne smej se, ovo zaista nije smešno. Ovo je najznačajniji posao ove godine, a zahvaljujući tebi, sav profit će otići niz slivnik.“

„Neće sav.“

„Samo delimično. I nećemo izvući novac.“

„Može se ispraviti.“

„Ma jeste, ali sigurno su se užurbali da prihvate predračun, a to je trgovinski dokument. Ako hoće, mogu da nas izvedu na sud zbog neispunjenja ugovora.“

„Jebote, pa to je samo greška, ne preteruj.“

„Onda je ispravi. Danas. Imaš današnji dan da je ispraviš. Prvo ih pozovi i izvini se, pa im pošalji nov faksom. Ovo ovako više ne može. Događa li ti se nešto? Zaista već razmišljam da otkupim tvoj deo. Više te ne zanima. Da si samo zaposlen, razumeo bih da te nije briga za firmu, ali ti si, zaboga, i gazda.“

Upravo tad sam primetio koliko sam umoran. I to ne samo od neprospavane noći ni od mamurluka, ni stoga što je petak; umoran sam od igranja uloge zaposlenog a istovremeno i akcionara, uloga ozbiljnog i odgovornog čoveka, što nikad nisam želeo da budem. Kao moji prijatelji, koji su odjednom počeli da sumnjivo liče na svoje očeve, kao da su im tate vanzemaljski otimači tela što se smeste u neko severnoameričko selo pa se usele u svoje susede, koji ostanu naizgled isti, ali su zapravo zaposednuti izopačenom voljom drugih.

Prošao sam pored Hose-Manuela ne odgovorivši mu, pa sam seo na kauč presvučen kožom, prestarom za kancelariju uspešne firme. Nemam ni najmanje želje da se s njim upuštam u novu raspravu o nužnom zalaganju da se posao stavi na noge, o vrlinama poverenja i pozitivnom duhu, što je Hose-Manuel naučio iz knjiga priručnika za preduzetnike.

„Sutra idem na sahranu“, kažem mu, noktom kidajući ljuspice s kauča.

„Na sahranu? Neko blizak?“

„Da, vrlo.“

Hose-Manuel kroči ka kauču, možda podstaknut željom za fizičkom bliskošću koja odgovara takvom saznanju, ali se usput predomisli i sedne za pisaći sto.

„Čoveče, zašto mi nisi rekao? Partneri smo, ali i prijatelji. Majka ili...“

„Ne, prijateljica. Mnogo dobra prijateljica.“

„Ona što si s njom izlazio prošle godine?“

„Hulija? Ne, već dugo ništa nisam čuo o njoj. Druga. Ne znaš je. Zvala se Klara.“

„Znači da je nikad nisi pominjao. Već mi je žena rekla kako ne može da poveruje da ćeš zauvek ostati sam.“

„Vidiš, imala je pravo.“

„Nikad ništa ne pričaš. I umrla je. Bila je mlada? Dobro, kakva budalaština, morala je biti mlada.“

„Saobraćajka. Zato što je htela da izbegne pešaka. Kad smo išli kolima, uvek je ona vozila i svaki put smo se raspravljali kad bi kočila da ne udari golubicu ili mačku. Govorio sam joj da zbog nekog stvora dovodi u opasnost naše živote. Ali ona je odgovarala da ne može da pregazi životinju ne pokušavši da je izbegne. Ovog puta je bio čovek. Izbegla ga je i sletela s drumu. On se spasao.“

„Hajde. Idi kući, sam ću se postarati za predračun. Sad shvatam što si tako odsutan. Mogao si da mi kažeš, da uzmeš slobodan dan.“

„Raskinuli smo. Verovao sam me neće tako pogoditi. Sad mi je jasno koliko žalim. Sad kad je više nema.“

Rečenica mi je ispala tako melodramatično da mi se stvorila knedla u grlu. Koliko sam uzdrman toliko sam i zbunjen. Nikad ne bih smislio tako debilnu priču da se izvučem s posla. I još debilnija je ova tuga zbog nenadoknadivog gubitka koji sam izmislio.

„U koliko sati je sahrana?“

„U jedanaest.“

„Ako hoćeš, ići ću s tobom.“

„Ne znam hoću li ići. Kremiraće je. To mi se čini nepodnošljivim.“

„Moraš ići. Pazi šta ti kažem. Još gore će biti ako nisi tamo, da se oprostiš, da okončaš jedno poglavlje. Sve treba zaokružiti, dati mu konačni oblik. Pozvaću te u podne da mi ispričaš, važi?“

„Zvaću ja tebe. Idem kući. Izvini zbog onog predračuna.“

„Ne brini. Sve ćemo srediti. Zamoliću Henovevu da ispravi, nije teško.“

Kad sam pošao iz kancelarije, bez ikakvog razloga sam sišao u skladište. Prošao sam kroz hale s pločicama, paravanima, klozetskim šoljama, kadama, ali se nisam zadržao među ogromnim policama. Više volim naslagan materijal napolju: šljunak, cement, gredice armiranog betona, blokovi, pesak. Često šetam među tim brdima materijala koji, kad se upotrebi, nestane s vidika. Na njima podižu gradove, ali kasnije skoro niko nije svestan njihovog postojanja. Meni se dopada da se izgubim

među paletama s opekom i brdašcima peska, ne samo što je to sasvim dobar način da se izbegne posao već zato što imam utisak da radim nešto korisno. Osim što me materijal približava poslu kao takvom, nedostaje mu nestalnost brojeva koji se, iako se odnose na konkretne predmete, na njihovo sabiranje, za vreme operacije računanja odvajaju od stvarnosti, dostižu savršenstvo zamišljenog. Materijali imaju greške, odvaljene uglove, grube površine u kojima se zadržava prašina, a ja prelazim šakom preko opeka i blokova, guram prste u šljunak i pesak, kao kad sam kao dete uvlačio ruke u džak s povrćem ili ga širio po stolu; taj dodir me je vraćao čvrstini stvari i udaljavao me od škole, u kojoj su mi govorili samo o nečem dalekom, o onome na šta nije moguće saptati se, nit ima miris ni ukus ni čvrstinu. Kao mali sam želeo da postanem poljoprivrednik pa sam sebe zamišljao na traktoru, tela uzdrmanog vibracijama motora, pa kako me odsjaj sunca na krovu tera da žmirim, dok uživam u mirisu benzina i žitarica. Ne sećam se kako je mladić, kakav sam bio, odlučio da studira menadžment, a da mogu da se vratim i da ga izvučem iz letargije u kojoj je bio danima, uspavan i bezosećajan, poput utopljenika što je izgubio nadu da će naići na kopno ili da će ga spasti neki brod, nežno bih ga protresao da mu kažem: „E, nemoj da praviš tu grešku; uveravam te da ćeš zažaliti.“ No on bi mi sigurno slegnuo ramenima, zabacio retke šiške naglim pokretom glave, pa se nasmejao kao neko ko ne razume vic koji je upravo čuo.

„Mogu li da vam pomognem?“

Šef stovarišta pazi svoju teritoriju, Kerber koji umesto tri glave ima jednu, ali tako veliku da odmah pomisliš na neku dečju bolest, na skriveni hendikep. Sa sobom uvek nosi bejzbol palicu s logotipom nekog tima ili firme. Ne dopada mu se što sam tamo. Možda zbog naglašene pripadnosti klasi, uvek odgovara mrzovoljno kad neko odgore, to jest pripadnik one druge klase, koji ne priznaje fizičku snagu osim u sportu ili kao put za održavanje linije i čije ruke nisu žuljevite, ispucale, masne i prašnjave, pita za neki materijal ili za vreme isporuke. Svojim neprijatnim odgovorom uvek kao da želi da stavi do znanja da on najbolje zna kako se upravlja zalihama, kako se planiraju isporuka i unos materijala, a da to zna zato što je to naučio kroz rad a ne, kao mi, u slušaonici. Mi smo uljezi, gospodičići zabušanti koje hrani radinost nadničara.

„Ne, ne možete mi pomoći. Samo gledam.“

„Gledate.“

Voleo bih da se sprijateljim s njim, da s njim hodam između ogromnih polica i da komentarišem kvalitet ovog ili onog proizvoda, nepouzdanost dobavljača, tešku logistiku flote kamiona. Voleo bih i da s njim popušim cigaretu u tišini, da skladište posmatram kao zidar koji je baš završio zid, s ponosom koji donosi dobro obavljen posao, s prirodnošću koja ne iziskuje ni objašnjenja ni komentare. Jer on je zaista srdačan čovek, iako ima tu sposobnost da se osetim kao turista što fotografiše

održano dete pa mu da nekoliko novčića kako bi se ratosiljao griže savesti zbog zabadanja nosa u bedu drugih; nekad ga gledam iz daljine, kako se šali s vozačem viljuškara, Rumunom koji jedva govori španski, ili s grupom Poljaka, koje je lako zamisliti kao radnike u nekoj oblačnoj i hladnoj luci, a koji ovde prenose materijal s jedne na drugu stranu s meni neuhvatljivom logikom – možda i oni kao ja samo glume zaposlenost – a jednom prilikom sam ga video okruženog Ekvadorcima, dok je nosio jednog od njih na ramenima, kao Sveti Kristifor, s rukama ispucalim od cementa, u procesiji bučnih vernika. On govori sve jezike osim mog, sa svima koegzistira osim s klasnim neprijateljem.

Mahnem mu u znak pozdrava i, uprkos tome što bi mi ovaj susret nekog drugog dana pokvario raspoloženje, idem kući zadovoljan, kao gimnazijalac kome je profesor upravo poverovao u izmišljen izgovor da ne ostane u školi. Uradio sam nešto pogrešno, ne neki zločin, ali ipak prevaru od onih što mogu da te koštaju prijateljstva ili rasture vezu. I uprkos tome, umesto da se pokajem, ubrzao sam hod, zazviždao u sebi melodiju koja je davno bila u modi i uz koju se sećam da sam jednom igrao. Ni nevreme, koje je upravo krenulo, i za samo nekoliko sekundi natopljena odeća nisu mi umanjili raspoloženje. Dobro je, dobro sam, sve je dobro. Oslobodio sam se ovog nepodnošljivog petka, oslobodio sam se obaveze da idem ozbiljnog izraza lica, da odlučujem o ozbiljnim stvarima, da se prilagođavam Hose-Manuelu ili

pak da se prilagođavam sebi samom. Već dugo nisam tako otvoreno prekršio neko pravilo. Nikad nisam bio prestupnik, neko ko ne mari za moralne norme – ne, nisam se toliko plašio da me otkriju koliko sam bio svestan onoga što se radi i onoga što se ne radi – neko ko krade iz velikih prodavnica nešto što mu ne treba ili što može lako da plati, kao što su radili moji drugovi. Kad sam napunio dvadeset pet godina, ušao sam u *Ikeu* i izašao sa ćilimčetom pod miškom ne zaustavljajući se na kasi da platim. Činilo mi se da je to što sam napunio dvadeset pet godina a nikad ništa nisam ukrao priznanje poslušnosti koja mi je sama po sebi izgledala preterana i koju treba hitno izlečiti. Nekoliko meseci kasnije, kao ishod izgubljene opklade s prijateljima, prijavio sam se na razgovor za posao u administraciji električarske kompanije, što me uopšte nije zanimalo, u sivom odelu, uglačanim cipelama i besprekorno namazanom kosom, čak i sa klepetalom za krave umesto kravate. To su moje dve jedine otvorene pobune, dva jalova čina, mršav dosije za čoveka od četrdeset godina.

Sad, čak više nego tad, imam utisak da sam počinio oslobađajući prekršaj, da sam učinio nešto kako se ne bih ukopao u prihvatanje prilike kao da ne postoje druge mogućnosti, drugi različiti načini da budem ja.

Poginula je Klara, devojka s porodicom, prijateljima o kojima ništa ne znam, koja je i sama tu i tamo lagala, koja je imala da sakrije ponešto što sad niko neće saznati. A možda i hoće, jer kad umremo, ostavljamo tragove

ko smo, mada će mnogi biti pogrešno shvaćeni: zašto čuva kontraceptivne pilule u fioci kad smo nameravali da dobijemo dete? Čija je slika nepoznatog mladića u kovertu? Zašto je imala drugi račun, za koji nisam znao? Ko uporno zove na mobilni i ne ostavlja poruke? Zašto je poslednjih nedelja posećivala tolike stranice u vezi s rakom želuca? Možda bi odgovori na ta pitanja bili obični i nevini. Ipak, ništa neće moći da se razjasni i objasni. A nećemo saznati ni ono za čim nije ostalo otiska, želje koje nije izrazila, planove koji se nisu ostvarili. Klara je poginula. A ja neću uspeti da saznam čak ni te otiske, te tragove, te zbunjujuće naznake. A voleo bih da znam je li bila srećna, je li vodila život koji je izabrala ili je želela da skrene sa zacrtanog puta i baci se u pustolovinu od koje bi osetila vrtoglavicu ili strast. Međutim, ubrzo shvatim da je možda bila žena po sebi vrtoglava i strasna, pa nije morala ništa da menja. Voleo bih da vidim neku njenu sliku, da otkrijem mogu li joj se iz neke crte lica dokonati žudnje, strahovi, životna priča.